

FÚZFASÍP (XI.) A VIZELET ÍZE

BORDÁS GYŐZŐ

Kovács doktor végre kieszközölte, hogy kíségetőt kapjon. Miután Fürszt Imre személyében megérkezett a fiatal orvos, Kovács doktor többnyire csak a szanatóriumban dolgozott, a rendelést, a házilátogatásokat, sőt már egy-egy mandulaoperációt is a helyettesére bízta. Csak a hozzá továbbra is ragaszkodó barátokhoz, ismerősökhöz ment ki személyesen, no meg a súlyos betegekhez.

A városban nem alaptalanul mesélték, hogy a kíségetőt Wagner jegyző felesége betegségének köszönhette, mert amíg az asszony agyvérzéssel feküdt bent a szanatóriumban, a jegyző személyesen is meggyőződhetett róla, mennyi munkája van a doktornak, és a községi tanáccsal elfogadtatta a határozatot még egy orvos alkalmazásáról.

A dolog nem ment könnyen, mert ez újabb terheket rótt a községi kasszára, amelyben sosem volt elegendő pénz. De Wagner érve, hogy például a cukorgyár fölépítése óta kétszáz családdal, azaz majd ezer fővel nőtt a lakosok száma, s ezzel arányosan a betegeké is, elég erősnek bizonyult, de kérdés, milyen lett volna a mindig számító előljáróságok szavazatainak aránya, ha utolsó aduként Wagner ki nem játssza, hogy az új orvosi fizetés egyharmadát a cukorgyár fedezi.

Fürszt doktor nagyon igyekvőnek bizonyult, így idősebb kollégájának több ideje maradt szanatóriumi betegeire. Többet olvashatott szaklapokat, sőt úgy érezte, saját tapasztalatait is meg kellene írnia, ne veszzen egészen kárba mindaz, amit tapasztalatból megtanult. Évek óta pontos kimutatást vezetett minden betegségről, s így nem kerülhette el a figyelmét, hogy az utóbbi két évben szaporodott a diabetikusok száma. A szaklapban azt olvasta, hogy ebben a betegségben a Monarchia területén a lakosok két százaléka szenved, viszont „heveny vízhiány” okozta betegség az ő kimutatásában és nyilvántartásában nyolc százalékkal szerepelt. Szent meggyőződése volt, hogy a megnövekedett cu-

korfogyasztás hatott ki e betegség eluralkodására Ú.-ban. Volt is emiatt vitája Weis igazgatóval, aki kizártnak tartotta Kovács doktor tézisét, sőt cukorgyári ellenpropagandának minősítette állítását. Sauer Jakob viszont, bár járatlan volt ebben a kérdésben, magában Kovács doktor-nak adott igazat, különösen azután, hogy az orvos egyszer a szanatórium hátsó kertjében egy kísérlettel ezt be is bizonyította neki. Az orvos itt ketreben kutyákat tartott, és ha behoztak egy új beteget, első dolga volt vizeletet venni a páciens-től, és azt egy bádogdobozba öntve a kutyák elé tenni. Ha a kutyák csak megszagolták és otthagyták a vizeletet, a doktor tudta, nem áll fenn a „húgyáv” veszélye, de ha belelefetyeltek, akkor a betegnek „édes” volt a vizelete.

– Ezt a módszert a japánok már időszámításunk harmadik évtizedétől sikeresen alkalmazták – magyarázta Sauernek, aki csak bólintott egyet, s mert a szemével látta, igaznak is vélte.

– Csak mi nem hiszünk benne? – kérdezte.

– Nem tanúsítunk neki kellő figyelmet – válaszolta az orvos –, pedig ez itt nálunk népbetegséggé válhat.

Amikor Wagner feleségét az aviatikusbemutatóról ide szállították, az orvos, szokásához híven, meghagyta Valéria nővérnek, hogy vegyen vizeletet a beteg-től, mert gyanította az elhízott nő-ről, hogy diabeteses. Többször panaszkodott neki gyöngeségre, meg arra, hogy sok folyadékot fogyaszt, s Kovács azt is tudta, Wagnerné ikertestvére néhány évvel ezelőtt ebbe halt bele. Valéria nővér tehát kivitte az ágytálat az udvarra, s otthagya a kutyák ketrece előtt. De mert az orvos vagy két órát töltött a beteg ágyánál, csak kora este jutott ki a kutyákhoz. Az ágytálat üresen találta. A tűző napon teljesen elpárolgott a vizelet, amin boszszankodott is, de valamire figyelmes lett. A lebukó nap sugaraiban mintha valami csillogást látott volna. Nem volt vitás, apró kristályok verték vissza a fényt. Sokáig nézegette ezeket a szemcséket, s úgy érezte, valami titok nyitjára bukkant. Mindjárt megfordult a fejében, hogy összehízi, és elviszi Weis igazgató-nak a cukorgyárba, és laboratóriumukban kivizsgálattja. De már a következő pillanatban lemondott tervéről. Egyrészt az igazgató önérzete nem engedné meg, hogy beismerje esetleges vereségét, másrészt meg lehet, hogy a gyár sorsa pecsételődne meg ezzel, s akkor Fürsztöt is menesztenék. A vizsgálatot talán elvégezhetnék Sauer gimnáziumi mikroszkópján és polarizátorán, villant át az agyán. Csakhogy ehhez Székely igazgató beleegyezésére lenne szükség. Meg Sauer is a cukorgyár embere, tőprengett.

Este mégis meglátogatta Székely Sándort, akivel bizalmasan közölte felfedezését. Másnap az igazgató beszélt Sauerral, s még aznap harmasban mentek a gimnáziumi szertárba kísérletezni. Szünet volt még, így hát nem fenyegette őket a veszély, hogy híre megy az experimentálásnak. A mikroszkópos vizsgálat semmi eredményt nem adott, mert

azzal a kristályok kémiai természetét nem lehetett megállapítani, bár Sauer, aki Novaček cseh származású cukorfőzővel már tanulmányozta a kristályosítást, váltig állította, hogy az üveglapon a sókban cukorkristályok is láthatók. Majd fölfordult a gyomra, amikor Kovács a mikroszkóp üveglapjáról ujjával fölszedte a szemcséket, és ott előttük lenyalta.

– Tényleg, mintha édes volna – mondta, mire a gimnáziumi igazgató elfordult, s gyorsan kinyitotta a szertár ablakát, közben őszülő bajusza alól egy Horatius-sorból lett mondást eresztett ki: „Dulce et decorum est pro patria mori!” Amiben benne volt, minden elismerése az orvosé. De nézni ilyet egy latin- és történelemszakos nemigen tud. Viszont Kovács doktor, aki látta az öklendezés határán levő két tanárt, csak mosolygott magában. Sauerem nem csodálkozott, hisz ő még fiatal, de hogy egy vén történelemtanár, akinek vérben, öldöklésben olyan otthonosan kellene mozognia, mint papoknak az istenek dolgaiban, ez nem ment a fejébe.

– Hát folytassuk, uraim. Hol az a polarizátor? – kérdezte Sauertől.

A maradék mintát a tükröző üveglapra szórták, beigazították az okulárt, s az úgynevezett Nicol-prizmán keresztül áthatoló fények kirajzolták a cukorkristályok képét.

– Itt van! – kiáltott fel Sauer. – Látod, ezek mind cukrok. Ezt én fogom megmondani Weisnek, és követelem, hogy minden cukorgyárban dolgozónak a vizeletét vizsgáljuk ki.

Mondani akart még valamit lelkesedésében, de Székely igazgató pilanatok alatt zavarossá váló tekintete és megvető nézése a torkára fagyasztotta a szót. Bár nem volt szokása, ki is csattant:

– Csak nem gondolja, hogy országos botrányt fogunk csinálni? Éppen mi, a gimnázium!

– Halkabban, igazgató úr – szólott közbe Kovács doktor, és mutatott az ablak felé. Bár ő is világgá szerette volna kürtölni ezt a tényt, és még ott mélységesen egyetértett a természettantanárral, bölcsebb javaslattal állt elő: – Ha feltevéseink helyénvalóknak bizonyulnak, az egészségügyi minisztériumot fogjuk erről értesíteni. Rendeljék ők el a szűrővizsgálót.

– Most már mindenért a minisztériumba fogunk szaladgálni? – kérdezte Székely igazgató, de a szíve csücskét azért valami melegség öntötte el. Mert hát ez is az általa vezetett intézmény érdeme lehetne. – Ezt még gondoljuk meg.

Abban maradtak, a kísérletről egyelőre senkit sem értesítenek. Kovács doktor csak gyűjtse továbbra is bizonyítékait, közben – ő maga javasolta – még egyszer áttanulmányozza Paracelsus ezzel kapcsolatos ismereteit, és kikeresi a szaklapban Jean de Meyer belga orvos tudományos munkáját arról az anyagról, amelyet inzulinnak neveztek el. Csak ezután lehet fölmenni Pestre.

Sauer érezte, hogy gyorsabban reagált a kelleténél. Kovácstól pedig most valami bölcsességet tanult, hiszen azonnal fölül tudott kerekedni hirtelen támadt örömén. Hogy is mondta egyszer egyik tanára? Bölccsé akkor válik az ember, ha túl tudja magát tenni indulatain. Hát ez így igaz, állapította meg, de a pesti fölutazást sürgette volna, mert időközben ő is elkészült régészeti jelentésével, és csak a kínálkozó alkalmat várta az utazáshoz. Föltérképezett mindent, amit a régész tanácsos kért tőle. Pontos „dokumentációja” volt a csarnok-dűlői földvárőről, a kiskéri út bal oldalán talált régi faluról, a három templomromról, a véltypusztairól, a kisdobrainról és a kohilyakpusztairól, lerajzolta a Kúla határában elterülő Várszöveget, sőt a kőkori telepet is a téglagyár közelében. Az az elrozsdásodott lándzsa és a pénzekkel teli bögre, amelyet a Csarnok ásása közben talált, most is ott volt a szertárban becsomagolva, útrakészen. Mintegy kitérőként, s hogy egy percre most ő kerüljön a figyelem középpontjába, elmesélte Kovács doktornak, hogyan metszették át nyolc helyen is a gyűrűt, ástak le hat méter mélyre, s iránytűvel tájolták be a sírokat. Kovács nem tudott odafigyelni erre a mesére, mert a kristályaival volt elfoglalva, s a régészeti vonatkozású kérdés helyett afelől érdeklődött, igaz-e, hogy Novaček óriáskristályait Bécsbe viszik kiállításra, mert állítólag ekkorákat egy gyárban sem tudnak előállítani.

Való igaz volt, hogy Novaček cseh bajnoka volt a cukorfőzésnek, s így került ide a gyárhoz. Weis igazgató igényességét bizonyította, hogy nemcsak megtalálta, de ide is hozta a legjobb szakembereket. Kétszeres fizetésért mindenkit meg is kapott. De nemcsak mérnökökért és cukorfőzőkért ment személyesen, hanem kovácsokért, kőművesekért is, sőt még borbélyt is Újvidékről hozatott, pedig az 1912-es ipartestületi kimutatás szerint huszonkettő volt belőlük Ú.-ban. A tisztviselőlányok zömét Zomborból meg Zentáról hozatta. S jöttek azok, hogyne jöttek volna, amikor a gyártelepen lakóházak várták őket, és ingyen volt a fűtés és a világítás. A központi fűtéshez a gyár gőzkazánja szolgáltatta a meleg vizet, a csatorna villanytelepe pedig még a szomszédos községeket is ellátta árammal. S a fizetésen túl a mestereket évi fél méter, a szakmunkásokat, a tisztviselőket és a mérnököket egy méter cukor illette meg. Ennyit kaptak a községi előjárók is, a jegyzőék, a Vízgazdálkodási Társaság igazgatója, Vécsei, Kovács doktor a vizitekért, Székely igazgató a gimnáziumi pártfogásáért és Sauer is a cukorrépa népszerűsítéséért.

Sauer egészen közeli kapcsolatba került Weisékkel. Nemcsak mert teniszezni tanította a gyerekeiket, hanem kísérletezései által. Már két cukorgyári üvegház is rendelkezésére állt botanikai vizsgálataihoz. Még a répbarkó sikeres irtásához is hozzájárult egy eredeti ötlettel: gyöngytyúkokkal mentette meg az ültetvényeket. Igaz, erre véletlenül

jött rá, de az ő kitűnő megfigyelőképesége eredményeképpen. A cukorgyári ispán kétségbeesetten mutogatta Weis igazgatónak, hogy a barkó teljesen ellepte a leveleket, és kérdés, meg lehet-e majd menteni az ültetvényt, vagy pedig ki kell szántani. Az igazgatót is aggasztotta nagyon a dolog, fehér zsebkendőjével törölgette a homlokát, mert úgy érezte, mintha a gyár kéménye dőlt volna rá.

– Vigye innen, hogy ne is lássam – mondta az ispánnak, és már nyúlt is a telefonhoz, hogy fölhívja a pesti részvényeseket, tanácsot kérjen tőlük. Az ispán pedig vitte magával a leveleket, és mert nem tudott mit kezdeni velük, az igazgatói villa parkjából kilépve átment a gazdasági udvarba, és ott bedobta őket a baromfinak. Sauer éppen a tenispályáról jött a gyerekekkel, amikor az ispán fejét fogva neki is elpanaszolta, mi történt. Sauer meg azt látta, hogy a tyúkok a leveleket csipkedik a gyöngytyúkok pedig a barkót szedegetik róluk. Ezt elmesélte Weisnek, mire annak fölcillant a szeme: – Kipróbáljuk mondta, és rögtön kiadta az utasítást, hogy fogdossák össze a gyöngytyúkokat, este ne adjanak nekik enni. Másnap néhány soron lassan végighajtották a gyöngytyúkokat, s azok szépen megtisztították a leveleket. A következő évben már egész farmot létesítettek a számukra. Jobbnak bizonyult ez bármely permetnél, még a Clorbayumnál is, amit április végén és május elején zsákszámra igényeltek a nagygazdák. Kochán Alice például nyolcvan hektárjára háromszáz kilót, de jóval többet vittek a Dunderskiék, a Vojnichék meg a Lédererek birtokára.

Kovács doktor újabb vizsgálatai mind jobban erősíteni látszottak a feltevést, hogy a városban növekszik a cukorbetegek száma. – Némely betegemen úgy folyik keresztül a víz, mint a csövön – újságolta Kovács Sauernek, s bár az összefüggést nem látta, azt tudta, hogy ha az ember több cukrot visz a szervezetébe, mint amennyit az elbír, akkor cukortúltengés jelentkezik. Mivel a betegség folyadékvesztéssel jár, előbb széntablettákkal kísérletezett, nem sok sikerrel. Aztán meg a teknősök vérével próbálkozott. Valahol olvasta, hogy a teknős vére cukorszegény, s arra gondolt, az talán összeszedi a fölösleget. Sauer beszélt Wilivel, aki egy-egy nap tíz-tizenkét teknőst is összeszedett a kanálistparti füzesben. Hajnalban ment ki, mert tudta, hogy a teknős korán indul vadászni.

Kovács doktor tehát, bár félig titokban, tovább kísérletezett. Betegeinél csökkentette a kenyér-, a krumpli- és a rizsadagot, viszont ezt fehérjedús táplálékkal pótolta. A szénhidrátot tartalmazó edelt napi 150 grammra fogta, ám több húst, tejet, tojást főztek a szanatóriumi konyhán. Amikor ezt is elmesélte Sauernek, a tanárnak eszébe jutott, Kochán Alice hasonlókkal táplálja kutyáit. Ajánlotta is, ugorjanak ki a pusztára, és kérjék el az úrnótól azokat a könyveket, amelyekből a tudományát kiolvasta. Még aznap fiákeren kihajtottak Vélitypusztára, de

özv. Kochánnét nem találták otthon. Flórától tudták meg, üzleti ügyekben elutazott Fiuméba.

– Nem is mondta, hogy útra készül – csodálkozott Kovács doktor, mire a lány csak azt válaszolta:

– Uraim, tudniuk illene, hogy üzletről csak az áldomás után szokás beszélni.

A lány azonban némi habozás után hajlandó volt Kovács doktornak megmutatni a könyveket, bár azt nem értette, miért van most erre ilyen sürgősen szükség. Amíg a doktor és a lány a könyvekkel volt elfoglalva, Sauer kiment, és a parknak is beillő kertben gyorsan tett egy kísérletet. Elbújva a bokrok között, hogy a cselédség ne lássa, egy tölgyfa oldalába vizelt, s leste, hogy a körülötte ugrándozó két vizsla mit tesz. Semmi sem történt. Erre fogta magát, hátrament az istállóba, és szinte megparancsolta a lovaknak éppen vizet vivő tömzsi lovásznak, a Lajosnak, hogy pisálja le az istálló téglafalát. Lajos szabadkozott, hogy a tanár úr ne követeljen tőle ilyet, mert megláthatják a cselédlányok, és akkor egy életen át ugratni fogják vele. Sauer azonban hajthatatlan maradt, s amikor rákiabált: „Te barom, csak a cukrodat akarom látni”, Lajos hirtelen ijedtében azonnal be is vallotta, hogy el van dugva neki most is egy-két staniclival, merthogy a cselédek szoktak neki kiadni, de meg ne mondja az úrnőnek, mert állás nélkül marad. – Hat gyerekem van odahaza, s mi lesz velük. Inkább visszaadom, de ne tessék már velem ilyet csinálni – sopánkodott, s azon gondolkozott, vajon melyik cselédlány árulhatta el.

– Ha nem akarsz állás nélkül maradni, akkor csináld, amit mondtam – parancsolt Sauer gépiesen, mire a lovasz, restellkedve bár, de nekilátott elvégezni e kényszermunkát, a kutyák pedig, miután megszagolták a vizeletet, nyaldosni kezdték.

– De erről egy szót se, értetted? – mondta Sauer. Dehogy is árulta volna el a lovasz, hisz úgy szégyellte magát, mint egy nagylány, akit először vesznek pajzánkodásra.

Hazafelé tartva Sauer elmesélte a doktornak, mire kényszerítette a lovaszt, s mit tapasztalt, mire az rögtön visszafordította a fogatot.

Most Sauer tartotta szóval Flórát, kérte, a Fűvész Könyvükbe szeretne belenézni, mert a sajátját nem találja. Flóra érezte, ezeknek a könyvügeknek valami háttérük van, s bár nem tudta, mi az, beleegyezett, hogy megkeresi. Első naptól szimpatikus volt számára a tanár, és a fülében csengtek anyja szavai egy egykori koncertről: „Lányom, azt az embert nézd meg magadnak.” Most is a tanár lányos arcát és magas homlokát nézte, de tekintetében észre lehetett venni zavarát.

Kovács doktor az alsó konyhába ment, és megparancsolta a cselédlányoknak, hogy ahányan vannak, annyi dunsztosüveget kerítsenek elő. Amikor mind az öt lány kezében ott volt az üveg, jött az újabb utasítás:

mindenki vizeljen bele a saját üvegebe, aztán egyenként hozzák ki, hogy a nevüket is ráírja.

Osszenéztek a cselédek, de nagy zavarukban egyik sem tudott szóhoz jutni. A doktor már a konyha előtt várta az eredményt, amikor Julis, a legidősebb, a már negyven körül járó vénlány a piszkos vödör fölött guggolva, maga alá tartva a dunsztosüveget, megszólalt:

– Az úrnő bizonyára azt akarja megtudni, lopjuk-e a borát. Mert a rézseg ember pisájában az benne marad, ezt mesélik.

– Akkor mért nem a Lajossal kezdte, merthogy neki viszünk a legtöb-
bet – mondta erre Zsófi, akire a pincekulcs volt bízva.

Mivel az üvegek nem értek a doktor táskájába, mindenkinek szemé-
lyesen kellett elvinnie a nagy kúria előtt várakozó fiákerhez.

Bent időközben előkerült a könyv, de már nem is azzal voltak elfog-
lalva, hanem Sauer nem kis meglepetésére a lány előhozta vastag her-
báriumát, amelyben szinte hiánytalanul benne volt minden csatorna-
parti növény virága, levele, sőt magva is, egy másik vaskos irattartóban
pedig egy dörzslenyomatokat tartalmazó mappa. A lány ugyanis szabad
idejét azzal töltötte, hogy gyűjtötte a növényeket, a fák kérgéről pedig
dörzslenyomatot vett.

– Hát ezt hogy csinálja? – kérdezte Sauer szinte ámulva a látottakon.

– Nagyon egyszerűen – magyarázta a lány. – A fa törzsére szögezem
ezeket a vastag lapokat, aztán viaszkrétával addig dörzsolöm, míg a pa-
píron ki nem rajzolódik a törzs domborulata. Száztizennyolc lapom van
eddig.

– S nekem erről nem is szólt?

– Lehet is magával beszélni, mikor mindig csak az anyámmal áll szó-
ba.

– Na, megvan már az a könyv? – kiáltott be Kovács doktor a verandá-
ról idegesen, mert minél előbb indulni szeretett volna. Erre Sauer
gyorsan megígérte, hogy legközelebb tüzetesen átnézi a gyűjteményt.

Amint elmentek a vendégek, Flóra vette faggatóra a cselédeket, még
a lovászinast is behívatta a földekről. A lány alig bírta ki, hogy ki ne
törjön belőle a kacagás, de ígéretet tett, az anyjának nem mondja meg,
miért fogy olyan sok cukor és bor. Ellenben másnap ő fogatott be, és
vágatott egyenesen a szanatóriumba, s kérte, Sauer is hívassa oda Ko-
vács doktor, mert most már végleg tudni akarja tegnapi titokzatos látó-
gatásuk okát. Hát örököltél az anyád kíváncsi természetéből – gondolt
ta Kovács, míg körülményesen ugyan, de előadta, mi célból történt a
vidék első ilyen cukorszűrő-vizsgálata.

– Ebből most már tényleg botrány lesz – mondta Sauer Kovács dok-
tornak, miután a lány kissé megnyugodva elhajatott.

Kovács doktor úgy döntött, elmondja az egészet Wagnernek és Szé-

kely igazgatónak, talán az ő diplomáciai érzékükkel el lehet simítani az ügyet.

Flóra nem várta meg anyja hazaérkezését, hanem egyenesen a cukorgyárba ment. Anyám is ezt tenné, mondta magának, még mielőtt az ő könnyű fiákere kiért volna. Weis előbb fogadni sem akarta, a kampányra készülve fontosabb ügyei voltak, de miután a második üzenet úgy hangzott, hogy „bizalmas” beszélőnivalója van, abban a hiszemben, hogy bonyodalom támadhatott a fiumei raktárügyben, úgy gondolta, szakít rá tíz percet.

Flóra több mint egy órát töltött a cukorgyári igazgató irodájában, ahova még a feleségét sem engedte most be. Csak Bodonyi Ica, a személyi titkárnője vitt be nekik üdítőt.

Az igazgató majd szétpattant dühében, amikor meghallotta, milyen kísérletet hajtanak végre Kovács doktorék. Ez a Sauer többé ide be nem teszi a lábát – mondta magának –, a tenyerünkön hordozzuk, teniszszekik, bejár a botanikus kertbe, megkapja a mázsa cukrát, s mindezért ez a köszönet. A Kovács meg, lám, így hálálja meg, hogy idehoztuk neki a Fürsztöt. Meneszteni kell, és a fiatal doktort megtenni főorvosnak.

Telefonon, még ott a lány jelenlétében fölhívta Wagnert, hogy beszélni akar vele, kocsit küldet érte. Wagner meg motyogott a vonal túl-só végéről, hogy egy óra múlva, ha lehet, mert sürgős elfoglaltsága van. Kovács doktor ült nála.

Weis végül megköszönte a lánynak a tájékoztatást, sőt először életében kezét is csókolt neki, s kézcsókját küldte a méltóságos asszonynak is, meghagyva, hogy amint hazaér, azonnal tegye tiszteletét. A lány úgy érezte, jól végezte dolgát, csak Sauert sajnálta kissé, mert szent meggyőződése volt, hogy mindezt Kovács doktor eszelte ki, s most a szép, kék szemű Sauer esik majd áldozatul. De túltette magát ezen is, annál inkább, mert Sauerről az a hír járta, hamarosan Szegedre avanszál.

A községi jegyző hallani sem akart a cukorgyári igazgató tervéről, hogy bárkinek is bántódása essen azért, mert „tudományos munkát” végez. Székely Sándorral együtt ő is a tudománypártiakhoz tartozott, ezenfelül pedig hálával Kovács doktornak, aki a feleségét olyan lelkiismeretesen gyógyította. Sauer is szimpatikus volt neki, úgy beletartozott ő is az általa sokszor megálmódott városképbe, mint a főtéri két nagy templom, amely már az ő tisztségviselése idején épült.

– Tudja, mit ajánlok én? – mondta a mindig leolajozott hajú, a választékot a feje közepén hordó Weisnek. – Végezze Kovács doktor a kísérleteit a cukorgyár megbízásából. Ezzel azt a látszatot lehetne kelteni, hogy a cukorgyárnak mindennél fontosabb a tudományos igazság feltárása, aztán a Szabad Lyceumban még előadást is tarthatnánk. Ha pedig Kovács doktor belátja, semmi alapja feltevéseinek, nyilván el is áll a további kutatásoktól.

– És ha nem, akkor én menjek tönkre? – csattan föl most is Weis, és egészen belevörösödött. – Az talán jó lesz a városnak?

– Ha bebizonyosodik Kovács állítása, akkor az ön haragja ellenére is nagyon komolyan foglalkoznunk kell az ügyvel, de az már nem a mi dolgunk lesz. Miért nem beszél a cservenkaiakkal vagy a szerencsiekekkel? Mit mondanak ők?

– Svájci és osztrák tudósokra bízom majd a kutatásokat, és nem holmiféle falusi doktorokra – kiabálta Weis, szinte minden porcikájában remegve.

Másnap már fönt volt Pesten jelentéstételen a részvénytársaságnál. Hogy valójában mi folyik Ú.-ban, erről nem sokat tudott, majdhogynem semmit, csak annyit, hogy a helybéli orvos kimutatásai szerint a cukorgyár működése óta több a cukorbeteg.

A kutyákkal történő kísérleteket nem is merte elmesélni, mert félt, kinevetik. Ezért kissé körülményesen tért erre a tárgyra, de mert még megvető pillantással sem találkozott, nemhogy gúnyos nevetéssel, végül be kellett látnia, a részvénytársaság tagjai számára még csak újat sem mondott.

– Amikor önt kineveztük igazgatónak – mondta Rorbach Jenő, a legidősebb és legpénzesebb részvényes –, mi föltételeztük, hogy tud Minkowsky és von Mering német orvosprofesszorok találmányáról. Ők is kutyák pankreasával kísérletezve figyelték meg, hogy azok a kutyák, amelyek pankreasát eltávolították, sokat vizeltek, és nagyon szomjaztak. Amikor érvizsgálatot végeztek, megállapították, hogy cukorbetegségben szenvednek. Ez a tény pedig vitathatatlan bizonyítéka annak, hogy a pankreas olyan anyagokat termel, amely megelőzi a cukorbetegség létrejöttét. Más szóval, ha a pankreas nem működik úgy, ahogy kell, cukorbetegség jelentkezik. Már öt évvel ezelőtt egy belga orvos fölfedezte azt a hormonjellegű anyagot, amelyet inzulinnak neveznek, ezzel kezelik a betegeket a legjobb európai szanatóriumokban.

Weis leforrázva hallgatta ezt a rögtönzött előadást, s azzal utazott vissza, Kovács doktornak laboratóriumot rendezzen be, adjon meg minden segítséget vizsgálatai folytatásához, azzal az egy feltétellel, hogy a kutatás eredményeiről háromhavonként köteles jelentést tenni.

Ú.-ban viszont, ahol titkot három napig sem lehetett tartani, megindult a mendemonda, egyesek átkozták a percet, amikor beleegyezésüket adták a cukorgyár építésébe, amely, lám, katasztrófát hoz rájuk, mások viszont védtek a gyárat. Már hogyné tették volna, amikor hirtelen támadt jólétük forrása volt.

Sauer napokig nem mert kimenni a cukorgyárba. Úgy érezte, elárulta őket, s azért is lepődött meg, amikor Weis igazgató egy délután személyesen állított be hozzájuk, bejelentetlenül.

– A kaszinóban voltam, s gondoltam, meglátogatom magukat.

Aranka nem tudta mire vélni a dolgot.

– A további együttműködést akarom fölkínálni. S ajánlom, jól gondolja meg, elvállalja-e a szegedi gimnáziumi állást. A magam részéről úgy tartom, itt nagyobb karrier áll maga előtt.

Sauerék este úgy döntöttek, maradnak.

(Folytatjuk)

